

TRANSNACIONÁLNA KOOPERÁCIA V OBLASTI ÚZEMNÉHO A REGIONÁLNEHO ROZVOJA V PODUNAJSKOM PRIESTORE (ARGE DONAULÄNDER)**Ivan VERUZÁB****Abstract**

The Paper is dealing with an important project of transnational cooperation in the Danubian space. This project and its results could support a very well based practical cooperation and coordinated spatial development in all the member countries. The paper describes the most important facts in cooperation, the achieved results and the further plans of the ARGE Donauländer. Special stress is given to how the results will be used and can they become easily accessible for everyone.

Key words: *Spatial and regional development, transnational co-operation, Danubian space*

Úvod

V nasledovnom príspevku by sme chceli objasniť činnosť „Pracovného spoločenstva podunajských krajín“ (PSPK – v orig. ARGE Donauländer), ktoré je zamerané na interregionálnu resp. transnacionálnu spoluprácu v podunajskom priestore. Pracovné spoločenstvo podunajských krajín (PSPK), bolo založené v roku 1990. Protokol o pristúpení SR bol podpísaný predsedom vlády SR na Konferencii predsedov vlád podunajských krajín v roku 1991 v Belehrade. Najvyšším orgánom PSPK je Konferencia predsedov vlád podunajských krajín. PSPK sa člení na pracovné okruhy a ďalej na pracovné skupiny. Slovenská republika predsedá „Pracovnej skupine pre usporiadanie územia“ už od roku 1992. V ďalšom budú prezentované výsledky a zámery aktivít uvedenej pracovnej skupiny orientujúcej sa na iniciovanie spolupráce a koordináciu prác v oblasti územného a regionálneho rozvoja v podunajskom priestore. Oficiálnou rokovacou rečou PSPK je nemčina, ale na spoločných podujatiach je možné používať rovnocenne všetky jazyky podunajských krajín.

Prehľad doterajšej činnosti Pracovnej skupiny pre usporiadanie územia PSPK

K spoločnému plánovaniu rozvoja a usporiadania územia v tak veľkom priestore, s tak rozdielnymi prírodnými, demografickými a ekonomickými podmienkami jednotlivých regiónov nie je možné pristupovať klasickými metódami územného plánovania, resp. klasickými metódami plánovania regionálneho rozvoja, a to prakticky znamenalo vypracovanie návrhu vlastnej metodiky projektu (v spolupráci Slovenska, Maďarska a Rakúska), ktorá obsahuje štruktúru projektu, vymedzenie jednotlivých častí projektu, ako aj formy organizačného a finančného zabezpečenia spoločných prác.

Uznesením vlády SR č. 393/93 a OPM ministra životného prostredia SR č. 109/96 bola Slovenská agentúra životného prostredia (CUPER stredisko URBION Bratislava) poverená

RNDr. Ivan VERUZÁB

Slovenská agentúra životného prostredia Banská Bystrica (SAŽP),

Centrum územného plánovania a environmentálnej regionalizácie (CUPER), stredisko URBION Bratislava, Hanulova 5/D, 844 40 Bratislava, e-mail: veruzab@sazp.sk

zabezpečovaním prác v rámci PSPK – Pracovnej skupiny pre usporiadanie územia s tým, že okrem funkcie sekretariátu pracovnej skupiny zabezpečí výkon funkcie Národného projektového tímu (SAŽP v úzkej kooperácii s firmami AUREX s.r.o., REGIKOM) a koordináciu prác na permanentne aktualizovateľnom projekte „Koncepcia spolupráce regiónov, miest a prístavov v podunajskom priestore“ (skrátенý názov „PROJEKT DONAUHANZA“). Projekt spoločných prác by mal na základe analýzy rozvojového potenciálu a koncepcie usporiadania územia vyústiť do vzájomne skordinovaného návrhu siete obchodných miest so štatútom zvláštnych hospodárskych zón – rozvojových centier regiónov v štátoch podunajského priestoru. SR ako predsedajúca krajina zabezpečila po dvojstranných konzultáciách účasť všetkých relevantných národných inštitúcií podunajských krajín riešiacich problematiku usporiadania územia podliehajúcich príslušným ministerstvám alebo účasť ministerstiev samotných, ktoré na základe poverenia tvoria národné projektové tímy.

Táto forma organizácie pracovnej činnosti pracovnej skupiny umožnila dospieť pri riešení spoločných úloh ku konkrétnym výsledkom, ktoré boli postupne prerokované na zasadnutiach pracovnej skupiny. Všetkých šesť doteraz organizovaných zasadnutí pracovnej skupiny sa uskutočnilo v Bratislave. Už v r. 1992 na 1. zasadnutí sa pracovná skupina zhodla, že k riešeniu

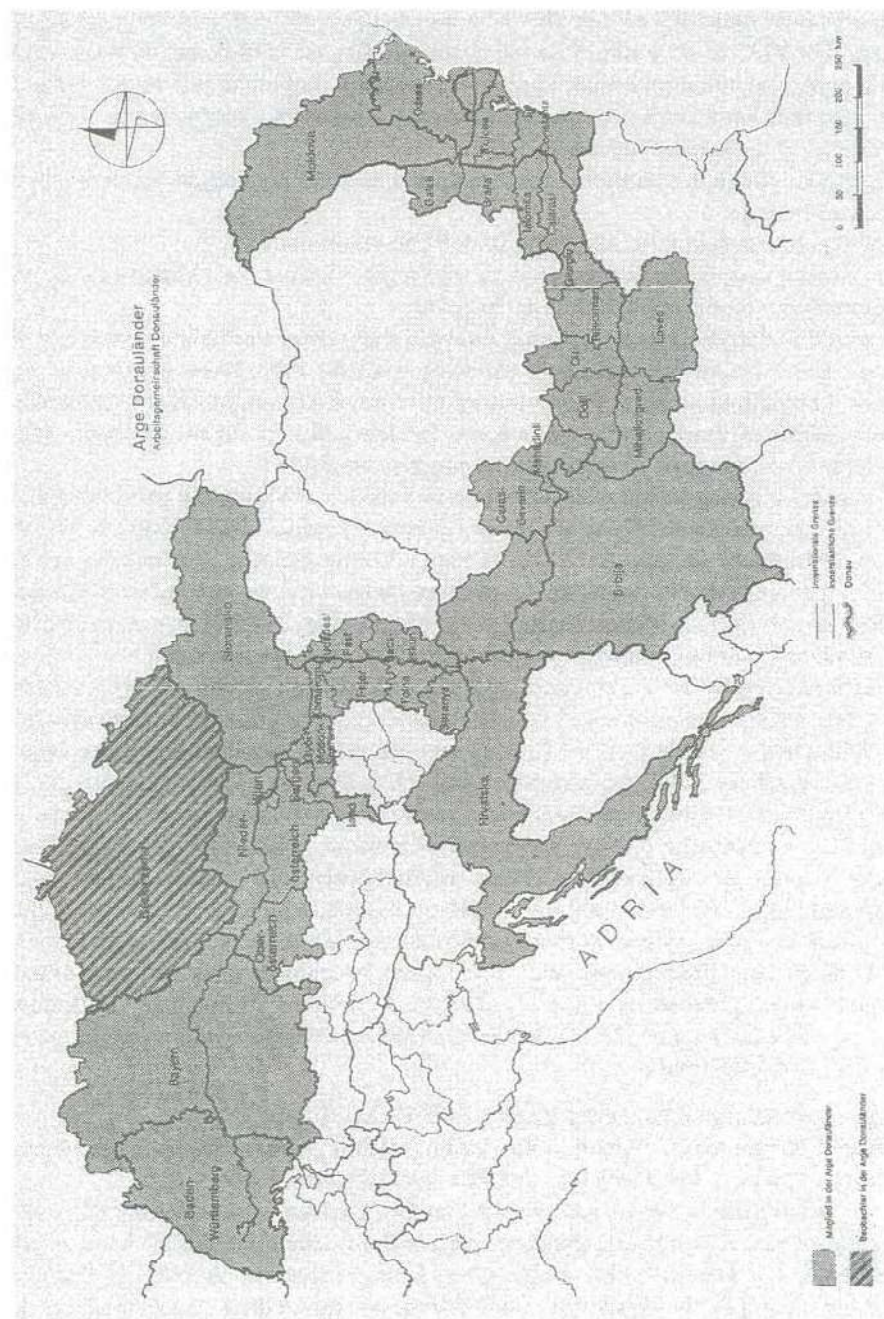
- spoločných metodických problémov sa vypracuje:
 - porovnávacia štúdia o organizácii, metódach a nástrojoch plánovania usporiadania územia
 - glosárium najdôležitejších pojmov z oblasti plánovania usporiadania územia
- spoločných vecných problémov rozvoja podunajských regiónov a usporiadania ich územia sa vypracuje:
 - projekt „Koncepcia spolupráce regiónov, miest a prístavov v podunajskom priestore“ („Projekt Donauhanza“), resp. metodika a následne modelové riešenie projektu
 - návrh pracovného informačného systému /prac. názov Inform-ARGE/

Uvedený pracovný program bol potvrdený Konferenciou predsedov vlád v roku 1992 v Norimbergu. Do roku 1995 boli v podstate ukončené práce na úlohách metodologického charakteru, porovnávacej štúdií a glosáriu. Vypracovaná metodika projektu sa v rámci procesu pričleňovania podunajských štátov do EÚ opiera o základné materiály EÚ v danej oblasti ako napr.: „Principles for a European Spatial Development Policy“ (Lipko 1994).

Súčasná aktivita Pracovnej skupiny pre usporiadanie územia

Slovenská republika ako predsedajúca krajina pracovnej skupiny ďalej rozvíja projekt – „Koncepcia spolupráce regiónov, miest a prístavov v podunajskom priestore (Donauhansa)“ – modelové riešenie za slovenskú časť úseku Dunaja (1996) do realizačných krokov, čím sa súčasne realizuje priebežné doplňovanie a skvalitňovanie metodiky uvedeného projektu ku podpore koordinovaného územného a regionálneho rozvoja podunajského priestoru a inter-regionálnej resp. cezhraničnej spolupráce.

V úzkej spolupráci slovenského Národného projektového tímu (SAŽP – CUPER a kooperujúcich organizácií AUREX s.r.o a REGIKOM) bol spracovaný – spolu s maďarskou stranou (VÁTI Budapest), ktorá taktiež participovala aj na vypracovaní metodiky projektu, súbor podkladov zhodných so štruktúrou modelu projektu. Ako východiskový materiál boli použité

Obr. 1. Členské štáty a regióny Pracovného spoločenstva podunajských krajín – ARGE Donauländer

Fig. 1. States and regions – members of Working companionship of the Danubian Space- ARGE Donauländer

existujúce schválené materiály národných vlád a iné oficiálne zdroje relevantné regionálnej úrovni (napr. ÚP VÚC za SR a rozvojové plány žúp za MR). Na základe týchto podkladov sa členovia pracovnej skupiny dohodli vypracovať spoločný, vzájomne previazaný projekt s názvom: „Súhrnné hodnotenie rozvojového potenciálu slovenskej a maďarskej časti podunajského priestoru“. Dokument sa člení do 3 častí:

- a) charakteristika environmentálnych, urbanistických a socioekonomických pomerov (stav a rozvojové zámery)
- b) identifikácia problémov, ktoré závisia od spoločného zosúladenia
- c) námety a formy kooperácie (zamerané na mestá a regióny), ktoré bude Pracovná skupina pre usporiadanie územia odporúčať, resp. iniciovať.

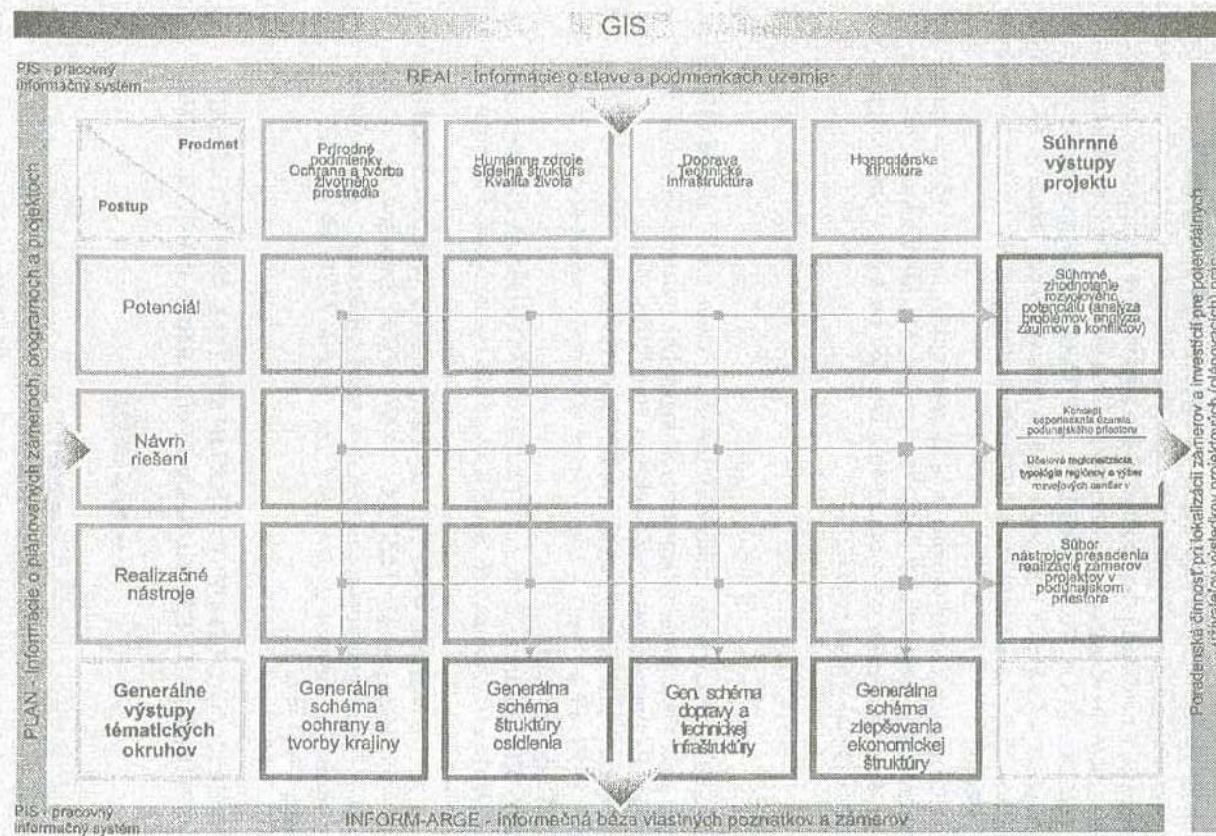
Tento spoločný dokument, ktorý sa koncepcie opiera aj o European Spatial Development Perspective – ESDP Noordwijk 1997) bude ukončený v októbri 1998. Pracovnej skupine pre usporiadanie územia bude slúžiť k iniciovaniu efektívnych foriem cezhraničnej spolupráce v spoločnej oblasti slovensko-maďarského úseku Dunaja a ako rozšírenie už spomínanej metodiky bude daný k dispozícii všetkým členským krajinám PSPK.

Nové impulzy k zabezpečeniu realizácie projektu vznikli v dôsledku iniciatív Európskej komisie, napr. založením operačného programu Európskej komisie „INTERREG II C“, na podporu medzinárodnej spolupráce členských krajín EÚ (prostriedky Európskeho fondu regionálneho rozvoja) a asociovaných štátov (možnosť financovania prostredníctvom programu PHARE), orientovanej na transnacionálnu koordináciu v oblasti územného a regionálneho rozvoja v stredoeurópskom, podunajskom a adriatickom/jadranskom priestore.

Po konzultáciách s bavorskou stranou (predseda „Pracovnému okruhu pre usporiadanie územia a ochranu životného prostredia“) bolo dohodnuté, že v prvej fáze je potrebné začať so systematickým zberom podkladových údajov za celý podunajský priestor (vytvorenie metadatabázy – čiže databázy „údajov o dostupných údajoch“), ktorý by v ďalších etapách podľa dohodnutej štruktúry bol využitý pri komplexnej analýze a nadväzujúcej vzájomne skoordinovanej koncepcii územného rozvoja podunajského priestoru. Na tomto základe zoberúc „Projekt Donauhansa“ ako východiskový dokument navrhla nemecká strana zaradiť do programu INTERREG II C úlohu pod názvom „Základy usporiadania územia – vypracovanie počítačovým spracovaním podporovaného katalógu dostupných územnoplánovacích a environmentálnych dát za podunajský priestor“. Tento zámer odsúhlasili aj partneri z ostatných podunajských krajín (čaká sa na súhlas Maďarska). Definitívne rozhodnutie o zaradení projektu do operačného programu INTERREG II C sa transnacionálnym výborom programu sa uskutočnilo koncom júla 1998.

Realizáciou uvedeného projektu v programe INTERREG II C sa:

- zabezpečí postupná realizácia nami iniciovaného projektu „Koncepcia spolupráce regiónov, miest a prístavov v podunajskom priestore – projekt Donauhansa“
- získa sa možnosť financovania prác z prostriedkov EÚ, konkrétne z prostriedkov PHARE-CBC /minimálne v rozsahu nášho priameho finančného vkladu a nefinančných výkonov/
- zrealizuje sa naša predstava ako predsedajúcej krajiny pracovnej skupiny, že budeme sústreďovať a bez ďalších nákladov disponovať relevantnými územno-plánovacími a environmentálnymi informáciami (v spolupráci s partnermi) za celý podunajský priestor.

Obr. 2. Štruktúra projektu „Konceptia spolupráce regiónov, miest a prístavov v podunajskom priestore“ („Projekt Donauhanza“)
Fig. 2. „Conception of the co-operation of the regions, towns and harbours in the Danubian space“ – Project-structure
(in shorten „PROJECT DONAUHANZA“)

Záverom

Výstupy jednotlivých prác Pracovnej skupiny pre usporiadanie územia PSPK, t.j. permanentne aktualizovateľný projekt „Donauhanza“ a projekt „Súhrnné hodnotenie rozvojového potenciálu slovenskej a maďarskej časti podunajského priestoru“ sú koncipované tak, aby sa dali využiť na vypracovanie čiastkových projektov realizovateľných v iných programoch EÚ ako sú napr. CREDO, ECOS OUVERTURE, resp. PHARE a Leonardo da Vinci. Budú k dispozícii verejnej správe krajov, okresov a obciam spracovávané oblasti (v SR aj MR). Po realizácii informačného systému /Inform-ARGE/ budú dostupné užívateľom prostredníctvom siete INTERNET.

Informácia o činnosti pracovnej skupiny bola kladne prijatá v marci 1998 na operatívnej porade ministra životného prostredia SR a následne vo vláde SR. Medzinárodne boli aktivity SR v pracovnej skupine viackrát vyzdvihnuté Konferenciou predsedov vlád podunajských krajín, naposledy v Odese v októbri 1997.

Literatúra:

- FOGARASI G. a kol.: A duna térseg területrendezési terve, štúdia Váti Budapest 1998, 89 s.
kol.: Grundlagen einer Europäischen Raumentwicklungspolitik – Leipzig 1994, vyd. Bundesministerium für Raumordnung und Städtebau, Bonn 1995, 99 s.
kol.: European Spatial Development Perspective (ESDP) – Noordwijk 1997, vyd. Council of Europe, 1997, 90 s. /viď – http://www.inforegio.org/wbdoc/docoffic/official/SDEC/sdec_de.htm/
kol.: INTERREG IIC Community Initiative (96/C200/07) Operational Programme for the Central, Adriatic, Danubian and South-Eastern European Space, European Commission 1996, 52 s.
TVRDON, J. a kol.: Koncepcia spolupráce regiónov, miest a prístavov v podunajskom priestore – metodika projektu, MŽP SR – SAŽP – PSPK, Bratislava 1996, 17 s.
TVRDON, J. a kol.: Koncepcia spolupráce regiónov miest a prístavov v podunajskom priestore – modelové riešenie za slovenskú časť územia, MŽP SR – SAŽP – PSPK, Bratislava 1996, 78 s.

TRANSNATIONAL CO-OPERATION IN SPATIAL AND REGIONAL DEVELOPMENT IN THE DANUBIAN SPACE (ARGE DONAULÄNDER)

Ivan VERUZÁB

Summary

The Working companionship of the Danubian space (ARGE Donauländer) was founded in the year 1990. It is oriented towards interregional cooperation in the Danubian space. The Slovak Environmental Agency was, according to decision of Slovak government and

the Ministry of Environment of Slovak republic, chosen to complete in the ARGE the tasks from the Slovak side. Except of the function of secretary of the ARGE the Agency covers and completes the function of National projecting team and coordinates the transnational cooperation on the project „Conception of the co-operation of the regions, towns and harbors in the Danubian space“ (in shorten „PROJECT DONAUHANZA“). The final product of the cooperation should be a common coordinated proposal/plan, based on the analysis of the development potential and on the conception of the arrangement of the region, of the network of towns with the status of special economic zones – developing nodes of the regions in the countries of the Danubian space.

It is impossible to deal with the task to plan development and arrangement in such a large area with so different natural, demographic and economic features with just classic tools and methods of spatial planning. The completed methodic in cooperation of Slovakia, Austria and Hungary is also based on the basic materials and proposals of the EU in the studied field.

New impulses towards realization of the project emerged from the side of the European commission, e. g. by founding the program INTERREG II C – international cooperation of the EU countries and the associated countries oriented on planning of the spatial development in the Central, Adriatic, Danubian and South-Eastern European Space. The German (Bavarian) side proposed, based on the „PROJECT DONAUHANZA“ and its informational support, add to the program INTERREG II C a new subproject entitled – „Basic features of the spatial organization – EDP-supported catalog of accessible spatial and environmental data in the Danubian space“. This subproject was already approved.

The final reports of the ARGE are created and submitted to allow their usage in partial projects realized in the framework of other EU programs, e. g. CREDO, ECOS OUVERTURE, PHARE etc. They will serve for the regional and local administration in each country of the Danubian space and later through the INTERNET connection (according to agreements of the member countries) to other users.

Recenzent: Doc. RNDr. Viliam Lauko, CSc.